

ОБЩЕСТВЕННОТО МНЕНИЕ ПО ТЕМАТА ЗА ПРОУЧВАНИЯТА И ЕКСПЛОАТАЦИЯТА НА НАХОДИЩА НА ШИСТОВ ГАЗ В БЪЛГАРИЯ

Национално представително изследване
сред населението

ЯНУАРИ, 2012

Съдържание

Изводи и препоръки	3
МЕТОДИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ	4
ИНФОРМИРАНост И ОСНОВНИ ИНФОРМАЦИОННИ ИЗТОЧНИЦИ	4
НАГЛАСИ КЪМ ПРОУЧВАНЕТО И ДОБИВА НА ШИСТОВ ГАЗ.....	7
ПОЛИТИЧЕСКИ И ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ПРОУЧВАНЕТО И ДОБИВА	11
ПУБЛИЧНИЯТ ОБРАЗ НА КОМПАНИЯТА ШЕВРОН	16

Изводи и препоръки

- Налице е сериозен информационен дефицит по темата за проучването и добива на шистов газ, който формира висока степен на тревожност сред населението. Безпокойството на голяма част от хората се дължи по-скоро на липсата на достоверна и изчерпателна информация, отколкото на рационална преценка за ползите и вредите.
- Общественото мнение се колебае между две противоположни крайности – за и против, които за малко на брой хора са ясно и твърдо аргументирани.
- Мнозинството от населението остава неинформирано за различните аспекти по темата за газа. Недостигът на информация нагнетява напрежението. Вероятно медийният шум води до известна чувствителност, но не придава нужната дълбочина.
- Подкрепата за добива на шистов газ е пряко свързана с очакванията за извличане на конкретни икономически ползи.
- Интервюираните подкрепят хипотезата за енергийна зависимост от Русия. Евентуалното добиване на шистов газ би допринесло в някаква степен за преодоляването ѝ.
- Екологичните заплахи доминират в страховете на населението срещу добиването на шистов газ. Липсата на достатъчно информация по темата води до мултиплициране на страховете и до засилване ролята на неформалния информационен обмен.
- „Шеврон“ е много повече неизвестна, отколкото отхвърляна. За българските граждани разделителната линия е отношението към шистовия газ, а не това коя фирма се занимава с проучването и добиването му.

Методически бележки

Проучването е осъществено в периода 06.01-12.01.2012 г. сред постоянното население на страната на възраст над 18 години. За набиране на информацията е използван методът „телефонно стандартизирано интервю в дома на респондента“.

Изследването е представително за съвкупността от 6 162 747 души на възраст над 18 години (по данни на Националния статистически институт към 01.02.2011 г.). Това означава, че на 1% от извадката отговарят приблизително 61 627 души.

Размерът на грешката за различни относителни дялове, при генерална съвкупност от 6 162 747 лица на възраст над 18 години и гаранционна вероятност 95%, е представена в таблица 1.

Таблица 1.

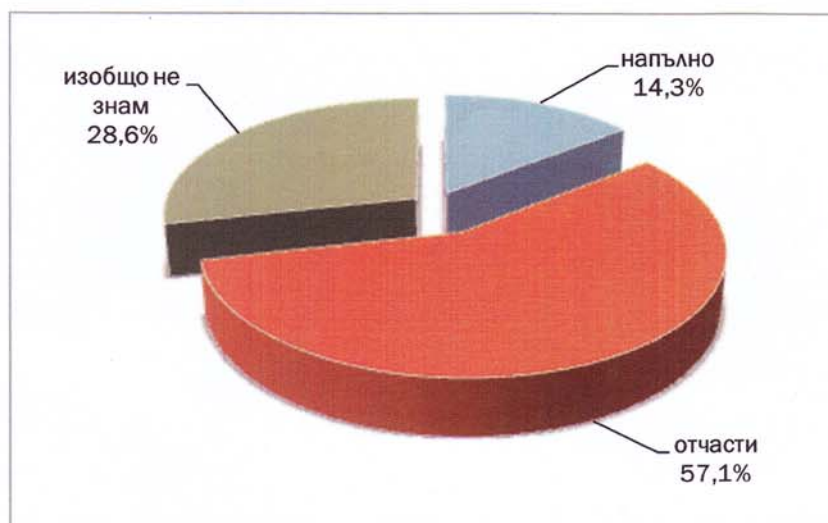
размер на дела	размер на грешката	доверителен интервал
5%	±1,4	от 3,6% до 6,4%
10%	±1,9	от 8,1% до 11,9%
15%	±2,2	от 12,8% до 17,2%
30%	±2,8	от 27,2% до 32,8%
50%	±3,1	от 46,9% до 53,1%

Информираност и основни информационни източници

Информираност

Данните от проучването показват, че темата за шистовия газ е сравнително популярна сред населението. Делът на знаещите (общо напълно и отчасти) какво е това е висок - малко над 71% (граф.1), като отчасти запознатите преобладават. Сред мъжете запознатите са малко повече – около 76 на сто, за разлика от жените, при които аналогичната стойност е 67%.

Графика 1. Знаете ли какво е шистов газ?

Отчасти запознатите доминират във всички райони на страната, както и във всички възрастови и доходни групи, като делът им варира в границите между 54% и 68%. Тази тенденция на преобладаваща средна запознатост е нарушена при хората, чиито доходи се формират от сферата на хотелиерството, ресторантите и туризма и при безработните - сред тях най-голям е делът на напълно неинформирани какъвто е шистов газ.

Над 57% от населението следи темата за проучване и добив на шистов газ в страната (граф.2), като отново сред мъжете се наблюдава по-висок интерес. Сред висшистите превесът на следящите е значителен - почти 64%, докато при тези с по-ниско образование аналогичният дял е около 54%. Процентът на тези, които не следят темата е най-голям - 60%, сред по-младите (18-39 годишни). Голяма е разликата между разпределението на следящите темата в групата на хората без доход и на тези с над 900 лв. чист личен доход. Това се дължи основно на факта, че лицата с по-нисък материален статус имат по-ограничен достъп до информационни източници, а не на по-слаб интерес към темата за газа.

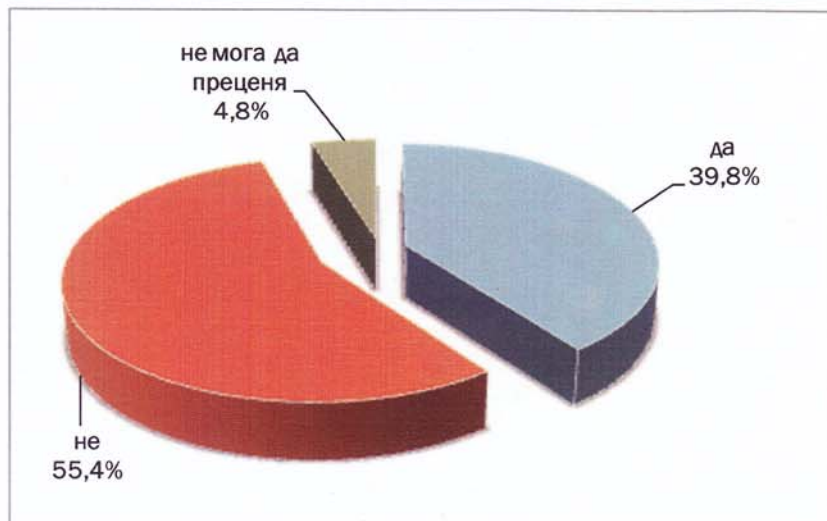
Графика 2. Следите ли темата за възможностите за проучване и добиване на шистов газ в България?

Делът на следящите темата е най-висок в Североизточния и Северозападния райони за планиране – съответно 67 и 61 на сто, при дял между 47% за Южен централен район и 55-58 на сто за останалите. Подобен резултат не е учудващ, предвид факта, че това са районите, циркулиращи в публичното като зони на интерес за проучване и добив на шистов газ. Интересно е обаче, че въпреки това, по-голямата част от хората (53%) в тези райони не са чували или не знаят да се предвиждат проучване или добив на шистов газ в близост до тяхното населено място. Това е пряк индикатор за категоричен недостиг на информация сред населението, както по темата за шистовия газ като цяло, така и със свързаните с нея аспекти, като места за проучвания и добив, икономически и екологични ефекти и други.

Въпреки че делът на следящите темата е висок, тоест населението разполага с някаква информация, около 40 на сто от хората заявяват, че имат нужда от още данни за проекта (граф.3).

Графика 3. Вие лично имате ли нужда от повече информация по темата за шистовия газ?

Подобен факт никак не учудващ предвид значителните дялове на неинформираниите за различните аспекти:

- За геополитическите – неинформирани 56%;
- За влиянието върху заетостта и доходите – 55%
- За технологията на добив – 54%
- За икономическата изгода – 49%
- За находищата и залежите – 42%.

Единственият аспект, по отношение на който делът на неинформираниите спада до една четвърт (25 на сто), е въздействието на добива на газ върху околната среда. Важно е обаче да се отбележи, че негативното екологично въздействие е идентифицирано и като основната вреда от добива на шистов газ. Предвид факта, че това очевидно доминира набора от факти, с които разполагат хората, е важно да се мисли в насока балансиране на комуникацията и включване в обществената дискусия на основните ползи и аргументите „против” темата за негативните екологични последици.

Основни информационни канали

Основният източник на информация по темата за добива на шистов газ е телевизията (78%), следвана от интернет - 26%, периодични издания (вестници, списания) - 24%, радиото (около 18%) и други печатни материали, като брошури, специализирана литература и други - 3%. Други 9% от населението разчитат на близки и познати, за да се информират, а делът на тези, които не се информират е почти 10%. Телевизията е основен канал за всички социално-демографски групи. Интересен обаче е друг факт – делът на ползващите неформален канал за получаване на информация (близки и познати) нараства до близо 19% в групата на следящите и заинтересованите от темата. Макар стойността да не е особено голяма, наличието на значима разлика по този показател в тази конкретна група, трябва да се възприема с повишено внимание, защото сред тези хора способността за самоорганизация е по-висока, информацията

върви по-бързо и се счита за по-достоверна, както всяка информация, пристигаща от близки хора, между които по принцип има отношение на доверие.

Нагласи към проучването и добива на шистов газ

Данните от проучването показват, че 55% от хората имат притеснения по отношение на проучването, а 59 на сто – във връзка добива на шистов газ (граф.4). Безпокойството е еднакво сред мъжете и жените, но се покачва малко сред по-високите възрастови групи – хората над 60 години. Логично, от добива на шистов газ са най-разтревожени работещите в сферата на селското стопанство и жителите на Североизточния район за планиране.

Графика 4. Когато стане дума за ПРОУЧВАНЕ за наличие / ДОБИВ на шистов газ, вие:

Понятието „тревожност“, обаче, в никакъв случай не следва да се възприема като отричане. Доказателство за тази теза може да се открие във факта, че 8% от силно притеснените и 21% от по-скоро притеснените по отношение на добива на шистов газ, се обявяват за привърженици на проекта (граф.5).

Графика 5. Връзка между тревожност и подкрепа за проекта

На пръв поглед подобно поведение изглежда противоречиво, но на практика противоречие няма, защото безпокойството на голяма част от хората се дължи по-скоро на липсата на достоверна и изчерпателна информация, отколкото на рационална преценка за ползи и вреди (граф.6). Проучването показва, че над 45 на сто от тези, които се чувстват разтревожени от перспективата за добив на шистов газ споделят, че имат нужда от повече данни по темата.

Графика 6. Връзка между тревожност и нужда от информация

Информационният дефицит води до изграждане на собствено разбиране за проблема, което почива на данни от разнообразни, но понякога не особено надеждни, източници. Формираното по този начин мнение е податливо на външни влияния и не се отличава с особена устойчивост. В подкрепа на тази теза е фактът, че запитани дали биха променили отношението си, ако се окаже, че рисковете за околната среда са минимални, евентуалните екологични щети - незначителни, а икономическите ползи - големи, близо 43% от противниците на добива на шистов газ споделят, че със сигурност или по-скоро биха възприели друга позиция. Наличието на такъв значителен дял хора, склонни да се откажат от досегашните си виждания е индикатор, че общественото мнение се колебае между две противоположни крайности, които за малко на брой хора са ясно и твърдо аргументирани.

Недостигът на експертна информация, от друга страна, нагнетява напрежението, особено сред обезпокоените от намеренията на правителството в тази насока. Анализът показва, че съществува зависимост между тревожността на хората и стремежа към получаване на информация (проследяване на развитието на темата) – сред определящите се като силно притеснени дялът на следящите темата е 85 на сто, сред по-скоро тревожните – 61%, сред тези, които по-скоро не се определят като обезпокоени – 44%, а сред тези, които изобщо не се притесняват – едва 38 на сто. Подобни данни показват ясно, че действията на властите се следят изкъсо от определени групи, които, при наличието на такава група колебаещи се, лесно могат да привлекат последователи.

В ситуация на информационен дефицит, големи групи с неустойчиво мнение и групи, следящи изкъсо и задълбочено темата, управлението на потоците от информация е от изключително значение, защото може както да промени нагласите в положителна насока, така и да доведе до категорично отричане на проекта. От тази гледна точка, към настоящия момент е са важни две неща: първо, хората да получават навременна, ясна, точна, изчерпателна информация по темата, и второ, доколкото е възможно, да се постигне прозрачност по отношение на процесите

на договаряне с потенциалните изпълнители. Всякакви крайности в двете посоки – възлагане на проучванията за добив/ експлоатация на находища на газ или неаргументирано прекратяване на процесите по договаряне, биха накърнили позициите на управляващите. Подобна стъпка сега би изглеждала неаргументирана и подчинена на несподелени с обществеността интереси, независимо коя от двете крайности подкрепя.

Въпреки относителната неустойчивост на мненията, са формирани две крайни групи - категорични привърженици на добива на шистов газ в България - близо 7 на сто, и твърди противници – 3,8 пъти повече – 25% (граф.7). Общо делът на подкрепящите проекта е малко над 28 на сто, а на отхвърлящите го – близо 53%.

Графика 7. Като привърженик или противник на добива на шистов газ в България се определяте?

Не може да се каже, че има социално-демографска група, която да доминира сред привържениците и противниците - няма различия във вижданията на мъжете и жените, сред хората от различните възрастови, подоходни или образователни групи.

Интересно е да се отбележи също, че политическите предпочитания не влияят на отношението на хората към добива на газ. Данните показват, че няма зависимост между подкрепата за определена партия и подкрепата или отхвърлянето на проекта. Темата се развива самостоятелно, извън политическия дебат, доминирана от рационални и емоционални аргументи, независимо дали са достоверни или не, и не е свързана с отношението към управляващите. По отношение на практическите измерения на комуникацията това означава, че каквото и да се предприеме в конкретния момент, извън това, от което хората реално имат нужда – изчерпателна, добре структурирана и вярна информация, не би имало особен ефект върху рейтинга на управляващата партия и правителството.

Подкрепата за добива на шистов газ е малко по-висока в по-малките градове и селата (между 32% и 35% при средна за извадката 28 на сто) - очевидно мотивирана от перспективата хората да подобрят финансово-икономическото си състояние. Важно е обаче да се има предвид, че тази група е и сред най-слабо информирани (32% от жителите на малките градове и 41% от живеещите в селата не знаят какво е шистов газ), което означава, че при наличие на повече информация по темата, мнението им може да бъде променено.

Делът на населението, което се обявява „против“ добива на газ е по-висок в районите на интерес – Североизточен и Северен централен райони за планиране – съответно 64% и 56% при средна за извадката 53 на сто.

Важно е да се има предвид, че противниците на проекта следят развитието на темата по-стриктно. Делът на тези, които споделят, че следят всичко или по-скоро следят е близо 69%, а аналогичният дял при поддръжниците е 53 на сто. Предвид това, комуникацията следва да е насочена основно към първата група, като се направи опит да се представят обективно и ясно ползите (трите основни – повече работни места, по-ниски цени на газа, независимост), от една страна, и се успокоят страховете – от друга (опасност от екологични замърсявания, вреда върху природата и хората). Същевременно обаче, трябва да се търси баланс между двата аспекта и да се демонстрира прозрачност, обективност в представянето им и желание за комуникация. В противен случай изказванията ще звучат популистки и няма да постигнат необходимия ефект.

Противоречивата на моменти комуникация и недостигът на информация като цяло са предпоставка за формиране на висока протестна активност. Над 1/3 от хората (35%, граф.8), биха участвали в протести срещу проучванията и добива на шистов газ в България.

Графика 8. Бихте ли участвали или не в протести срещу проучванията и добива на шистов газ в България?

Най-склонни към протести са живеещите в Североизточен район за планиране (50 на сто биха участвали). Малко по-голям е делът на склонните да изразят недоволството си публично сред по-възрастните (37% от хората над 60 години срещу 32% от 18-39 годишните), учащите и пенсионерите (41 на сто срещу 25-33% в останалите статусни групи). Протестният потенциал е малко по-висок и сред противниците на ГЕРБ – 38 на сто, срещу 30% сред привържениците на други политически сили.

Интересно е, че делът на склонните да изразят недоволство е най-нисък в София – 27% срещу 39% в областните центрове и между 34 и 37% сред жителите на малките градове и селата. Следователно, ако трябва да се говори в числа, то деклариралите намерение да „излязат на улицата” в столицата са около 250 000 души. Разбира се, вероятността всички едновременно да се възползват от правото си да изразят мнението си чрез протест е твърде ограничена. Такъв тип заявка от страна на хората е по-скоро символ за наличие на конкретна гражданска позиция и сигнал за работещо гражданско общество, което при нужда може да влияе върху несправедливи, икономически или политически неизгодни за страната решения.

Струва си да се отбележи също, че 85% от склонните да участват в протест се чувстват обезпокоени от перспективата за добив на шистов газ у нас (аналогичният дял сред тези, които не биха изразили публично недоволството си е 45%); 84% от склонните да протестират са запознати (напълно или отчасти) с темата за шистовия газ (срещу 66% от тези, които не биха се

включили в протест); 75% от склонните да протестира следят (стриктно или по-скоро) развитието на проекта (срещу 51% от другата група). Следователно, трябва отново да се подчертае, че са необходими спешни мерки за намаляване на тревожността на населението и повишаване на нивото на информираност.

Политически и икономически аспекти на проучването и добива

Нагласите на българските граждани в подкрепа или срещу проучването и добива на шистов газ са пряко свързани с очакванията за извличане на конкретни ползи. Като най-значим евентуален ефект (граф.9) се открояват прогнозите за създаване на нови високоплатени работни места (посочват се от 33 на сто от интервюираните), постигане на по-ниски цени на „синьото гориво” чрез национален добив на газ (23 на сто) и намаляване на зависимостта на страната от външни доставчици на газ (21 на сто).

Графика 9. Кои ползи за страната от добива на шистов газ оценявате като най-съществени?

Мъжете сравнително по-рядко очакват разкриването на нови работни места (27 на сто в подгрупата). Още по-скептични по въпроса са жителите на столицата (едва 19% от софиянци посочват опцията за отговор). Категоричната диференциация по този показател на принципа столица-провинция насочва вниманието към възможностите за трудова реализация в различните региони и към равнищата на безработица в тях. Тъкмо респондентите, които се тревожат по-силно от стагнацията на трудовия пазар (доказан факт е, че мъжете по-лесно намират работа от жените), е вероятно да гледат по-благосклонно на евентуалния добив на шистов газ, тъйко в перспективата на разкриване на нови и по-добре заплатени работни места.

С увеличаване на възрастта на интервюираните по-рядко се посочва ползата от намаляване на зависимостта на страната от външни доставчици на газ. Най-младите са по-склонни да аргументират по този начин евентуалното добиване – ползата е посочена от 26% в групата 18-39г., спрямо 15% при хората на 60 и повече години. Предприемачите (37 на сто) и

респондентите с висок материален статус (43% в групата с личен доход над 900 лв.) са най-изявените привърженици на тезата за намаляване на зависимостта на страната от външни доставчици при евентуален добив у нас.

Хипотезата за енергийна зависимост на страната от Русия се подкрепя от 74 на сто от интервюираните (граф.10). Тази голяма група от населението се разделя на два еднакви по размер сегмента (всеки по 37 на сто) – подкрепящи и отхвърлящи тезата, че евентуален добив на шистов газ в България ще (или няма) да допринесе за намаляване на енергийната зависимост. Измерването на електоралните нагласи на извадковата съвкупност осигурява информация за мнението на основните групи симпатизанти:

- противниците на ГЕРБ са „раздвоени“ по въпроса за евентуалното „енергийно еманципиране“ на страната – 37 на сто предполагат напредък в това отношение, а 37 на сто очакват запазване на енергийното статукво в случай на добив на шистов газ;
- привържениците на ГЕРБ показват по-висок оптимизъм по въпроса – 47 на сто виждат обективна последица намаляване на енергийната зависимост от Русия, а 30 на сто са на противоположна позиция;
- неутралните (заявилите, че няма да гласуват или че нямат позиция по въпроса) са по-често скептични – 30 на сто са „за“ промяна, спрямо 41 на сто, според които ще се запази енергийното статукво.

Графика 10. В каква степен, според вас, добивът на шистов газ у нас може да допринесе за преодоляване на енергийната зависимост на България от Русия?

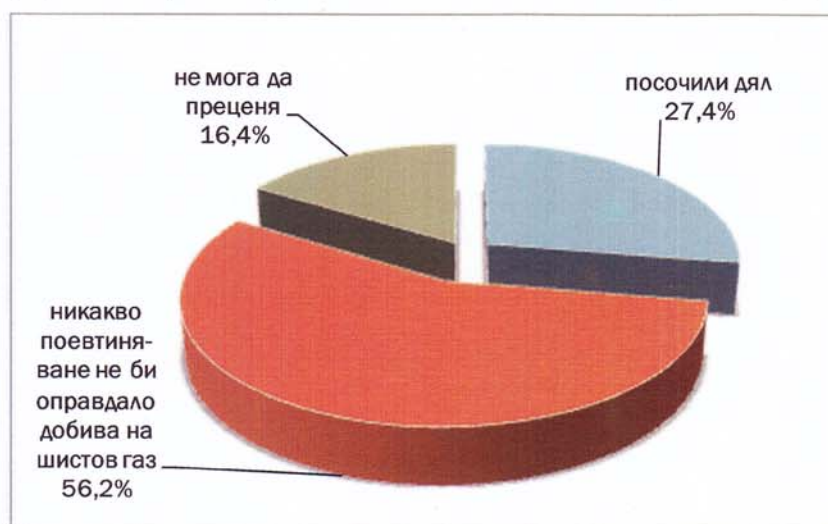

Перспективата за снижаване на цената на „синьото гориво“ по-често интересува заетите в сферата на промишлеността, както и респондентите със средни по размер доходи. Тези групи вероятно ще бъдат по-склонни приемат аргументирането на добива на шистов газ с ценовото предимство за промишлеността, а оттам – и за цялата икономика на страната.

Хипотезата за поевтиняване на газа за бита и производството намира добър прием сред аудиторията. Макар и всеки трети (35 на сто) да отхвърля подобно аргументиране на добива на шистов газ, групата на посочващите конкретни очаквания за по-ниски цени е най-голяма (41 на

сто от всички интервюирани). Основните предположения сочат понижаване на цените с 20 или повече процента. 7 на сто от респондентите в извадковата съвкупност биха били удовлетворени и от по-малко поевтиняване на „синьото гориво“. Групата на колебаещите се е сравнително голяма – 24 на сто от всички интервюирани. По-често в нея попадат безработни лица или заети в сферата на туризма и ресторантьорството. Характерни за тези 2 групи са по-ниската склонност на отрицание към евентуалния добив на шистов газ, както и сравнително слабия потенциал за участие в протести. Вероятно е липсата на мнение по въпроса да се дължи на ниската степен на информираност на респондентите от посочените две групи. В подкрепа на тази хипотеза е фактът, че голяма част от групата на обявилите се като противници на добива на шистов газ (близо 28 на сто) са склонни да посочват различни нива на поевтиняване като аргумент в полза на добива (граф. 11). Друга голяма част от „противниците“ (16 на сто) не изразяват категорично мнение по въпроса, което противоречи на тезата, че добивът на шистов газ „по принцип носи само вреди“.

Графика 11. Противниците на шистовия газ за икономическите ползи от добива

Най-склонни към съмнения за наличието на ползи от добива на шистов газ са хората, за които основен източник на доходи са пенсиите, социалните помощи, добавки и други подобни. Изследванията на нагласите и поведението на групите на социалното дъно, към които спадат съмняващите се в наличието на ползи от добива, са повече от категорични – протестният им потенциал е сравнително нисък. Важен момент е наблюдаваната склонност за противопоставяне и отхвърляне на промените, включително и в икономически аспект. Хората с нисък статус се страхуват много по-силно от евентуално влошаване на конюнктурата и затова са предпазливи и засилено консервативни. Те ясно съзнават, че нямат ресурси за гъвкаво поведение и реакция. Но от това изобщо не произтича, че биха „излезли на улицата“, дори и да усетят влошаване на някои от параметрите на средата.

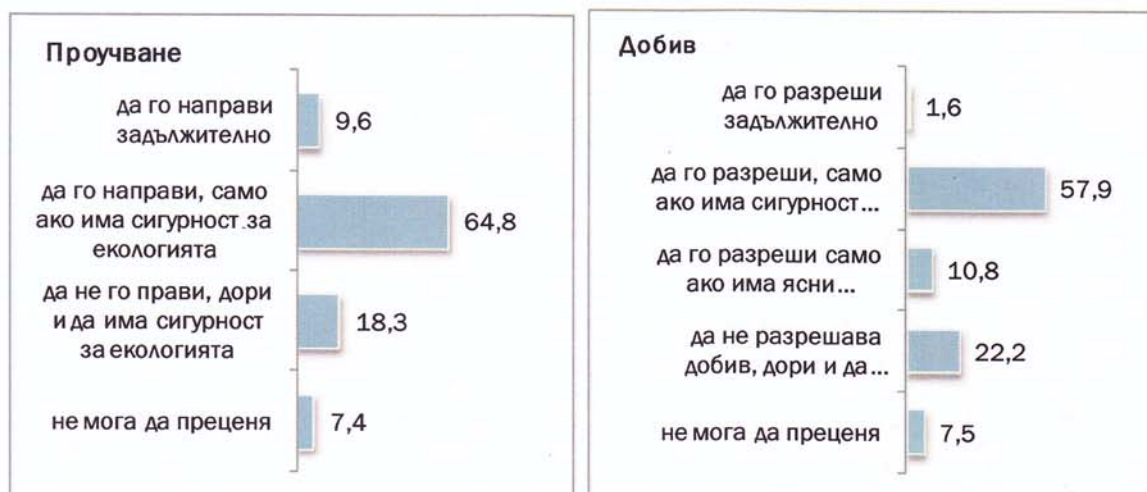
Подредбата по важност на евентуалните вреди от проучването и добива на шистов газ показва, че аудиторията е най-чувствителна към екологичните аспекти и въздействията върху природата на страната като цяло. Очевидният ефект от липсата на достатъчно информация по темата сред населението се проявява особено силно в този индикатор, за което свидетелства разпределението на отговорите:

- Опасност от евентуални екологични замърсявания – посочен от 62 на сто от интервюираните;
- Вреди върху природата в страната – 54 на сто;
- Зависимост от чужда компания, която проучва и ще добива – 13 на сто;
- Няма вреди – 3 на сто;
- Не мога да определя – 12 на сто.

Без да познават в детайли процесите и технологиите на добива, респондентите фокусират своите опасения върху опасността от замърсявания и екологични въздействия. Хипотезата за възникването на неблагоприятна зависимост от чужда компания видимо изостава назад, далече дори и от втори план. В същото време, едва 3 на сто посочват за отсъствието на значими вреди, а 12 на сто остават без мнение. Ако тези два дяла се съпоставят с отговорите на въпроса за най-съществените ползи от добива, явно проличава как страховете сред населението надделяват при формиране на позиция по темата. На фона на установения информационен дефицит, изпъква необходимостта от разгръщане на мащабна информационна кампания в медиите. Вероятно е също, населението на страната да поддържа известни съмнения в принципността и последователността на усилията на конкретни органи и институции на централно и местно ниво за спазване на законите и разпоредбите по опазване на околната среда и природното разбообразие. Това, като вероятен проблем, също би могло да намери своето решение, чрез своевременни и принципни действия по конкретни, знакови случаи за нарушения на нормите – например, от страна на големи инвеститори в планинските и черноморските курорти у нас. По този начин държавата ще заяви своето категорично намерение да поставя винаги обществения интерес над конкретни бизнес интереси.

Преките индикатори за нагласите на населението към бъдещи действия на правителството за разрешаване на проучването и добива на шистов газ (граф.12) показват не толкова високи негативни нагласи, колкото са измерени в редица предхождащи индикатори.

Графика 12. Каква, според вас, трябва да бъде позицията на българското правителство по ПРОУЧВАНЕТО/ДОБИВА на шистов газ в България?

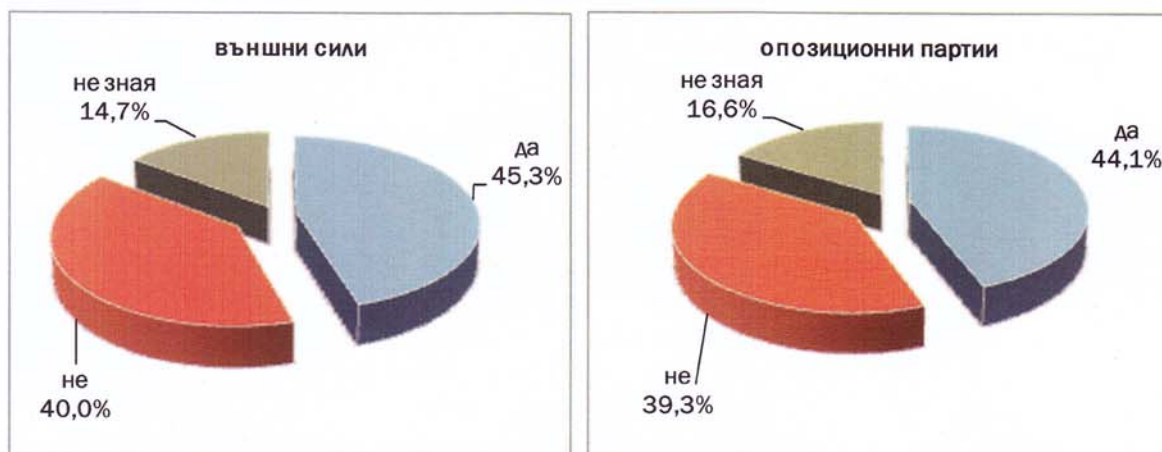

Едва 18 и 22 на сто биха се определили категорично срещу съответното разрешаване на проучване или добив на шистов газ. Сравнително по-висока съпротива срещу разрешаване на проучването се наблюдава при пенсионерите (26 на сто), както и сред населението на Североизточния район за планиране (27 на сто). По-активни в това отношение (24 на сто „против“) са и определилите се като политически неутрални респонденти. По-категорични „срещу“ разрешаването на добива на шистов газ са групите на предприемачите (31 на сто) и отново населението на Североизточния район за планиране (33 на сто).

Хипотеза за избор на решение по въпроса за шистовия газ, в случай на започване на добив от страна на Румъния, извежда на дневен ред доминиращите опасения сред населението на страната – 47 на сто са категорично против добиването му у нас, независимо от поведението на съседите. Ясно се различава моментът, в който прагматизмът и трезвото съпоставяне на вреди и ползи са избутани на заден план. Причина за това е липсата на достатъчна като обем и съдържание информация към целевите групи от населението, което позволява мултиплициране на страховете от евентуалните екологични проблеми. Възпроизвеждането на страха във всичките му форми не се нуждае от аргументи. Нещо повече, ефектът от този процес се подсилва при наблюдавания информационен дефицит сред респондентите, както и при непълна и/или изкривена информация, особено за циркулиращата в неформалните канали.

Значителен е делът на интервюираните (граф.13), които допускат, че има вероятност от насаждане на страх към добива на шистов газ от страна на външни сили (45 на сто) или от опозиционните партии у нас (44 на сто). По-склонни за подобно допускане са респондентите, които подкрепят добива на шистов газ. В същото време, повече от една трета от противниците на добиването също споделят за наличието на опити за насаждане на страх. Профилът на отговорите според изявените политически симпатии показва, че темата за добива на шистовия газ няма ярко изразен политически контекст. Тъкмо затова, дейностите по информиране на населението следва да се възприемат като приоритет.

Графика 13. Смятате ли, или не, че има опити за насаждане на страх от добива на шистов газ от страна на външни политически и икономически сили? И Смятате ли, че има опити за насаждане на страх от добива на шистов газ, от страна на български опозиционни партии, или не?

Публичният образ на компанията Шеврон

Нарицателното „Шистов газ“ и името на компанията за добив - „Шеврон“ не са тъждествени и/или взаимно допълващи се. Фирмата е обгърната в още по-голяма неизвестност от предмета на дейността си. Три четвърти от обхванатите в проучването не са в състояние да преценят дали имиджът ѝ е позитивен или негативен. Сред по-малко от двадесетината процента, взели отношение по въпроса, преобладават отрицателните асоциации, в съотношение два пъти и половина пъти повече от положителните.

Компанията е значително по-популярна сред мъжете, хората на възраст между 40 и 60 и сред респондентите с относително високи доходи. Сред всички тези групи обаче, споменатото по-горе съотношение не се променя.

40% от интервюираните биха се „омилостивили“, ако Шеврон даде екологични и технологични гаранции. Трябва да се отбележи, че тази позиция се споделя от най-информираните, активни и влиятелни обществени групи – от 40 – 60 годишните, учащите, предприемачите, работещите, завършилите университет, столичани и хората с по-високи лични и семейни доходи.

Ако подписването на договора между правителството и „Шеврон“ зависеше от участниците в изследването, до категорично решение трудно щеше да се стигне. 38% биха възложили проучването на американската компания, докато други, почти толкова (42%) се обявяват против.

И по този въпрос обаче наблюдаваме значими от статистическа гледна точка различия в профила на привържениците и противниците на подписването. „За“ се обявяват мъжете, хората под 40, семействата с деца, живеещите в градовете и особено в столицата, поддръжниците на ГЕРБ (над половината).

ПРИЛОЖЕНИЕ

Едномерни разпределения

Тип изследване: национално представително проучване

Период на провеждане: 06.01-12.01.2012

Метод на регистрация: телефонно интервю

Целева група: български граждани на възраст над 18 години

Размер на извадката: 1000 души

1. Знаете ли какво е шистов газ?

	Процент
напълно	14,3
отчасти	57,1
изобщо не знам	28,6
общо	100,0

2. Следите ли темата за възможностите за проучване и добиване на шистов газ в България?

	Процент
следя всичко по темата	15,3
по-скоро следя	42,0
по-скоро НЕ следя	20,7
изобщо не следя темата	22,1
общо	100,0

3. Интересувате ли се от темата за проучването и добива на шистов газ в България ?

	Процент
силно се интересувам	16,7
по-скоро се интересувам	41,1
по-скоро не се интересувам	25,5
изобщо не се интересувам	16,7
общо	100,0

4. Откъде се информирате по темата за шистовия газ?

	Процент
Телевизия	78,3%
Радио	17,7%
Интернет	26,4%
Периодични издания (вестници, списания)	23,7%
Други печатни материали	3,3%
Близки, познати	8,6%
Не се информирам	9,6%
общо	167,5%

5. Вие лично имате ли нужда от повече информация по темата за шистовия газ?

	Процент
да	39,8
не	55,4
не мога да преценя	4,8
общо	100,0

6. Когато стане дума за ПРОУЧВАНЕ за наличие на шистов газ, вие:

	Процент
силно се тревожите	18,5
по-скоро се тревожите	36,1
по-скоро НЕ се тревожите	18,5
изобщо не се тревожите	17,2
не мога да преценя	9,7
общо	100,0

7. Когато стане дума за ДОБИВ при наличие на шистов газ, вие:

	Процент
силно се тревожите	26,2
по-скоро се тревожите	32,7
по-скоро НЕ се тревожите	14,9
изобщо не се тревожите	14,9
не мога да преценя	11,3
общо	100,0

8. В каква степен сте запознати със следните аспекти на темата за шистовия газ?

* данните се четат по ред

	напълно	отчасти	изобщо не	не мога да преценя	общо
Находища и залежи	5,7	49,5	42,1	2,7	100,0
Технология за добиване	8,6	35,7	54,4	1,3	100,0
Икономическа изгода	7,5	40,6	49,4	2,5	100,0
Влияние върху заетостта и доходите	8,1	34,3	54,7	2,9	100,0
Въздействие върху околната среда	19,8	52,2	25,1	2,8	100,0
Геополитически аспекти	9,1	31,5	56,1	3,2	100,0

9. Кои ползи за страната от добива на шистов газ оценявате като най-съществени?

	Процент
Създаване на нови високоплатени работни места	32,8%
По-ниски цени от национален добив на газ	22,9%
Независимост от външни доставки на газ	20,9%
Значителни приходи за общините от концесионните възнаграждения (50%)	8,3%
Разнообразие на възможностите за ползване на газ	7,0%
Повишаване конкурентоспособността на българските предприятия	6,6%
Допълнителен икономически ръст, свързан с развитие на торвата и химическата промишленост	6,6%
Друго	0,2%
няма ползи	16,2%
не мога да определя	15,9%
общо	137,4%

10. Кои вреди за страната от добива на шистов газ оценявате като най-съществени?

	Процент
Зависимост от чужда компания, която проучва и ще добива	12,8%
Опасност от евентуални екологични замърсявания	61,9%
Вреди върху природата в страната	54,2%
Няма вреди	2,8%
Не мога да определя	11,6%
общо	143,2%

11. Като привърженик или противник на добива на шистов газ в България се определяте?

	Процент
категоричен привърженик	6,5
по-скоро привърженик	21,7
по-скоро противник	28,3
категоричен противник	24,6
нямам позиция по темата/ не мога да се определя	19,0
общо	100,0

12. Бихте ли променили мнението си, ако се окаже, че рисковете за околната среда са минимални и евентуалните екологични щети - незначителни, а икономическите ползи са много големи?

	Процент
със сигурност бих го променил	12,1
по-скоро бих го променил	30,7
по-скоро не бих го променил	17,3
със сигурност не бих го променил	37,5
не мога да преценя	2,4
общо	100,0

13. Каква, според вас, трябва да бъде позицията на българското правителство по ПРОУЧВАНЕТО на шистов газ в България?

	Процент
да го направи задължително	9,6
да го направи, само ако има сигурност за екологията в районите на проучването	64,8
да не го прави, дори и да има сигурност за екологията в районите на проучването	18,3
не мога да преценя	7,4
общо	100,0

14. Каква, според вас, трябва да бъде позицията на българското правителство по ДОБИВА на шистов газ в България АКО се докаже наличие?

	Процент
да го разреши задължително	1,6
да го разреши, само ако има сигурност за екологията в районите на добива	57,9
да го разреши само ако има ясни икономически ползи от добива	10,8
да не разрешава добив, дори и да има сигурност за екологията в районите на добива	22,2
не мога да преценя	7,5
общо	100,0

15. Бихте ли участвали, или не, в протести срещу проучванията и добива на шистов газ в България?

	Процент
да, категорично	14,9
по-скоро да	20,3
по-скоро не	22,6
не, категорично	34,9
не мога да преценя	7,3
общо	100,0

16. Ако знаете, че добивът на шистов газ в съседни на България страни, като Румъния, води до същите екологични рискове за нас, вие лично кой от следните варианти бихте предпочели?

	Процент
България да добива шистов газ, независимо от решението на Румъния	22,0
България да добива шистов газ, само ако Румъния започне да добива	10,8
България изобщо да не добива шистов газ, независимо от действията	46,5
не мога да определя	20,7
общо	100,0

17. В каква степен, според вас, добивът на шистов газ у нас може да допринесе за преодоляване на енергийната зависимост на България от Русия?

	Процент
ще повлияе значително на независимостта от Русия	8,5
по-скоро ще повлияе на независимостта от Русия	28,2
по-скоро няма да повлияе на независимостта от Русия	21,3
категорично няма да повлияе	15,5
няма енергийна зависимост	5,6
не мога да преценя	20,9
общо	100,0

18. Смятате ли, или не, че има опити за насаждане на страх от добива на шистов газ от страна на външни политически и икономически сили?

	Процент
да, категорично	15,8
по-скоро да	29,5
по-скоро не	18,8
не, категорично	21,2
не мога да определя	14,7
общо	100,0

19. Смятате ли, че има опити за насаждане на страх от добива на шистов газ, от страна на български опозиционни партии, или не?

	Процент
да, категорично	15,2
по-скоро да	28,8
по-скоро не	19,8
не, категорично	19,5
не мога да определя	16,6
общо	100,0

20. Какво поевтиняване на газа за бита и производството би оправдало добива на шистов газ?

	Процент
над 30%	20,0
от 20-30%	13,6
от 10-20%	4,0
от 5 до 10%	1,9
до 5%	1,1
никакво поевтиняване не би оправдало добива на шистов газ	35,1
не мога да преценя	24,2
общо	100,0

21. Знаете ли/ чували ли сте в близост до вашето населено място да се предвиждат проучване или добив на шистов газ?

	Процент
знам/ чувал съм, че се предвиждат	15,2
знам/ чувал съм, че НЕ се предвиждат	13,3
не знам/ не съм чувал	71,5
общо	100,0

22. С какво име, според вас, се ползва компанията Шеврон?

	Процент
с добро	4,8
с лошо	12,9
не я познавам	72,1
не мога да преценя	10,2
общо	100,0

23. Какво в най-голяма степен би подобрило отношението ви към компанията?

	Процент
възможност за работа срещу добро заплащане	5,4
добър имидж на компанията	2,4
голяма инвестиция	3,3
гаранции за спазване на екологичните и технологичните изисквани	37,7
друго	0,2
нищо не би подобрило отношението ми към компанията	18,9
не знам/ не мога да преценя	32,0
общо	100,0

24. Одобрявате ли да бъде сключен договор между българското правителство и компанията Шеврон за проучвания на залежите от шистов газ в България?

	Процент
категорично одобрявам	10,7
по-скоро одобрявам	26,9
по-скоро не одобрявам	16,1
изобщо не одобрявам	26,8
не мога да преценя	19,5
общо	100,0

25. Бихте ли одобрили проучването и добива на шистов газ в България ако се прави от друга компания, различна от Шеврон ?

	Процент
много е вероятно	18,0
малко е вероятно	22,0
изобщо не е вероятно	32,6
не мога да определя	27,3
общо	100,0

26. За кандидатите на коя политическа сила бихте гласували, ако днес се провеждаха парламентарни избори?

	Процент
ГЕРБ	31,3
БСП (Коалиция За България)	9,5
ДСБ	2,1
СДС	1,7
Партия Атака	1,2
ДПС	1,0
РЗС	0,8
НДСВ	0,4
друга	2,5
няма да гласувам	23,4
не мога да преценя	26,1
общо	100,0

27. Пол:

	Процент
мъж	48,2
жена	51,8
общо	100,0

28. Възрастова група:

	Процент
от 18 до 29 г.	18,4
от 30 до 39 г.	17,5
от 40 до 49 г.	16,4
от 50 до 59 г.	16,9
над 60 г.	30,9
общо	100,0

29. Каква е вашата най-висока степен на завършено образование?

	Процент
висше	35,1
полувисше	6,6
средно	50,7
основно	7,6
общо	100,0

30. Вие сте:

	Процент
учащ (ученик, студент, стажант)	3,8
собственик, съсобственик, управител на фирма	5,6
работещ на ръководна длъжност	8,0
работещ на изпълнителска длъжност	34,8
безработен	14,1
пенсионер	28,4
домакиня/ по майчинство	5,2
общо	100,0

31. Има ли лица под 18 години във вашето домакинство?

	Процент
да	32,5
не	67,5
общо	100,0

32. Коя от следните сфери формира най-голяма част от доходите на вашето домакинство?

	Процент
фиксиран доход - пенсии, соц. помощи, добавки и др.	31,4
други услуги	20,3
промишленост	12,0
селско стопанство	8,1
търговия	8,0
хотели, ресторанти, туризъм	3,1
друго	8,9
не мога да преценя/ не желая да отговоря	8,2
общо	100,0

33. Бихте ли посочили в коя група попада чистият месечен доход на вашето домакинство за последния месец?/ 34. Бихте ли посочили в коя група попада вашият чист месечен доход за последния месец?

	На дома- кинството	Личен доход
нямам доход	0,4	15,6
до 200 лв.	5,4	12,9
от 201 до 300 лв.	11,4	17,5
от 301 до 500 лв.	22,1	20,2
от 501 до 700 лв.	14,0	9,4
от 701 до 900 лв.	8,0	3,5
от 901 до 1200 лв.	9,4	5,2
от 1201 до 1500 лв.	5,9	2,2
над 1500 лв.	9,4	2,8
не желая да отговоря	13,9	10,8
общо	100,0	100,0

Тип населено място:

	Процент
София град	16,4
областен град	33,5
друг град	22,5
село	27,5
общо	100,0